

## VPLYV VÝCHOVNÉHO ŠTÝLU NA KVALITU ŽIVOTA MLADÝCH ĽUDÍ

*Dorota LISÁKOVÁ – Silvia DONČEVOVÁ*

**Anotácia:** štúdia si kladie za cieľ identifikovať a analyzovať charakteristické aspekty výchovného prostredia súčasnej rodiny, a definovať špecifiká výchovných štýlov uplatňovaných rodičmi v rámci výchovného pôsobenia v prostredí súčasnej rodiny. Zameriavame sa tiež na pojem kvalita života v kontexte uspokojovania dôležitých oblastí života mladých ľudí. Prehľadom doterajších výskumných zistení o kvalite života mládeže sa snažíme upozorniť na aktuálne trendy uspokojovania potrieb mladých ľudí v rôznych oblastiach života. Prostredníctvom vybraných výskumných nástrojov (dotazníka na analýzu a identifikáciu výchovného štýlu v rodine, obrázkovej metódy na zistenie kvality života u participantov a hĺbkovým pološtruktúrovaným rozhovorom s participantmi) sme identifikovali, analyzovali a následne popísali špecifiká vplyvu preferovaného výchovného štýlu rodičov na konkrétne oblasti kvality života mladého človeka.

**Kľúčové slová:** rodina, výchova, výchovný štýl, kvalita života, mladí ľudia.

### ÚVOD

V jednej rodine môžeme spozorovať prísnosť, jasné pravidlá a príkazy, a naopak v druhej rodine voľnosť, možnosť voľby a autenticitu dieťaťa. Prístupy a postoje k dieťaťu vedú k univerzálnemu pojmu zvanému výchovný štýl. Otázkou je, ako tento silne prevažujúci fenomén v rodinnom prostredí vplýva na náš život. Myslíme si, že výchovný štýl zásadne ovplyvňuje kvalitu života dieťaťa. Kvalitu života jednak určujú oblasti, ktoré sú pre nás v aktuálnom období života najdôležitejšie ako napr., v dospelosti kariéra či rodina. Avšak paralelne s dôležitosťou je meradlom kvality života úroveň spokojnosti z naplnenia daných dôležitých oblastí.

---

Podmienky výchovy detí v rodine považujeme za veľmi dôležité. Vo výchove nedochádza iba k uspokojovaniu a plneniu základných potrieb dieťaťa, ale aj ku kultivácii osobnosti a k usmerňovaniu dieťaťa so zreteľom na jeho dospelosť. Rodičia sa zväčša usilujú, aby bolo dieťa v budúcnosti nezávislé. Samostatnosť a sebestačnosť však nie je jediné, čo pre dospelého jedinca predstavuje spokojnosť a naplnenie potrieb.

Výchovu chápe Kraus a kol. (2001) ako celoživotný proces so špecifickým vývojom, pri ktorom si jedinec privlastňuje určité správanie, konanie, hodnoty a postoje. Myslíme si, že vytváranie osobnosti človeka a jeho predpokladov pre nezávislý život je ovplyvňované najmä výchovou. Preto je podľa nás dôležité, aby bol vychovávateľ pripravený natoľko, aby bol schopný optimálne formovať vychovávaného. Máme na mysli najmä jeho vzdelanostnú úroveň, osobnostný rozvoj, mentálnu a emocionálnu zrelosť a pod. Avšak je nevyhnutné podotknúť, že v skutočnosti existuje mnoho nedostatočne pripravených vychovávateľov/rodičov, ktorí nepôsobia na deti a mladých ľudí vždy optimálne. Predpokladáme, že výsledkom výchovného pôsobenia je osobnosť, ktorá disponuje mnohými originálnymi a zároveň špecifickými charakteristikami, s ktorými sa vo svojom živote musí naučiť narábať tak, aby dokázala viesť plnohodnotný život.

## 1 VÝCHOVA V RODINE

Gabura (2012) popisuje rodinu ako dôležitý priestor pre formovanie ľudskej osobnosti. Funkčnú rodinu považujeme za bezpečné miesto, ktoré ponúka otvorený, slobodný priestor pre najrôznejšie výchovné vplyvy. Tie môžu byť efektívne, ak je ich cieľom najlepší záujem dieťaťa - pojem bežne používaný v právnej oblasti, ale užitočný aj pre oblasť pedagogickú.

Výstižne popisuje rodinu Šatánek (2004), pričom podľa neho pre dieťa a jeho optimálne zdravý vývin neexistuje lepšie a pozitívne vplyvnejšie prostredie ako rodina. Taktiež však konštatuje, že pre každú rodinu je charakteristická špecifická klíma, ktorá nemusí optimálne vplyvať na vývin dieťaťa. V rodine nájdeme všetko, čo potrebujeme - úctu a dobré vzťahy, silu a zmysel života, spolupatričnosť, porozumenie, komunikáciu a najmä lásku. Dovolíme si tvrdiť, že nie v každej rodine tieto pozitívne javy nájdeme. Ak by sme však mali pridružiť takéto javy k rodine, myslíme si, že práve plne funkčná rodina nimi disponuje. Musíme však podotknúť, že aj v takej rodine sa nachádzajú konflikty, avšak rodina si ich spoločne môže viesť konštruktívne riešiť.

Rodinu považujeme za nevyhnutné prostredie pre rozvoj dieťaťa až po dospelého jedinca pripraveného na osamostatnenie. V rodinnom prostredí sa ľudia učia reagovať na svet okolo seba a na situácie, v ktorých sa nachádzajú. Učia sa osvojovať a hrať sociálne roly, ktorých obsah je v dnešných rodinách veľmi pre-

---

menlivý a podmienený kultúrnou a dobovou situáciou (Knotová a kol., 2014). Myslíme si, že je veľmi dôležité, aby rodina poskytovala dieťaťu priestor v rôznych situáciách, v ktorých si môže vyskúšať a naďalej „trénovať“ sociálne roly, pričom nadobúda cenné skúsenosti do svojho života.

Šatánek (2004) tiež zastáva názor, že harmónia v rodine tvorí nie len súčasnú základňu pre kvalitu života, ale aj budúcu, dlhodobú. Kvalita rodinného vplyvu je jeden z najdôležitejších predpokladov pre optimálnu kvalitu života jedinca. Je zrejmé, že ak jedinec žije v rodine, v ktorej neprevláda harmónia vo vzťahoch, vplyv tejto atmosféry sa ponese do jeho celkového života. Súhlasíme s názorom uvedeného autora, že nevhodné spôsoby a disharmónia v rodinných vzťahoch sa vedú preniť až do dospelosti človeka, pričom dôležitosť však prikladáme konštruktívnemu riešeniu takýchto problémov v rodine.

Za najdôležitejšie nástroje ovplyvňovania vývinu dieťaťa považujeme rodičmi zvolené výchovné štýly. Výber výchovných štýlov je podľa nás zásadným faktorom kvality života jedinca v budúcnosti. Od rodiny sa očakáva, že dieťa a následne mladého človeka vo všeobecnosti pripraví na život tak, aby bol schopný fungovať samostatne a v súlade so svojimi osobnými a spoločenským očakávaniami. Rodina by sa mala snažiť o optimalizáciu a prispôbenie výchovných štýlov požiadavkám a potrebám dieťaťa, pričom je nevyhnutné eliminovať faktory, ktoré by mohli nepriaznivo ovplyvniť jeho život. Vychovávateľa však často neúmyselne a nevedome pôsobia nevhodnými výchovnými prístupmi, pričom si neuvedomujú dôsledky na ďalšie fungovanie dieťaťa.

Gabura (2012) podotýka, že vo výchove v rodine je veľmi dôležitá dôslednosť rodičov, avšak dôslednosťou nemyslí prísnosť. Dôslednosťou vo výchove rodič určuje hranice slobody dieťaťa, ktorá by mala dieťaťu do života priniesť najmä istotu a oporu. Tvrdí, že pokiaľ vo výchove nefunguje dôslednosť rodičov, resp. je málo účinná, vznikajú tam dva extrémne výchovné problémy. Prvý sa týka presadzovania si moci výchovy jednotlivých členov rodiny na dieťa, a v opačnom prípade sú to ústupky jedného rodiča a spochybňovanie dôslednosti výchovy toho druhého, aby si dlhodobo získal priazeň a náklonnosť dieťaťa. Výchovný štýl oboch rodičov by mal byť jednotný, pričom nemusí byť rovnakým spôsobom prezentovaný.

O výchovnom štýle uvažujeme ako o výchovnom spôsobe, prostredníctvom ktorého bude raz dospelý jedinec vychovávať vlastné deti. Môžeme to nazvať nekonečným kruhom naprieč generáciami. Dovolíme si tvrdiť, že ak dlhodobo rodič pôsobí na svoje dieťa určitými opakovanými vzorcami správania sa, vytvára predpoklad na vytvorenie určitého modelu osobnosti dieťaťa v budúcnosti, pričom to pravdepodobne silne ovplyvní jeho kvalitu života. Nadväzujeme na príkladné vyjadrenie Kopicovej (2012), že ak je dieťa neustále pod kontrolou autoritatívnych rodičov, no zároveň je nimi akceptované, stane sa nezávislým vo svojom živote. Taktiež sa pravdepodobne bude ľahšie vedieť presadiť. Au-

---

torka konštatuje, že takéto dieťa je oveľa viac motivované pre výkon a úspešnosť v jeho živote je ľahko dosiahnuteľná. Naopak, pod vplyvom rodičov, ktorí sú autoritárski a neprijímajú autentickosť dieťaťa, vyrastú podľa autorky málo spoločenské a **málo** motivované deti orientované na výkon. Rodičia, ktorí dieťa nevedú k povinnostiam, nežiadajú po ňom takmer žiadny výkon, a všeobecne sú málo dôslední, vychovávajú z dieťaťa „nezrelú osobnosť s chýbajúcou sebakontrolou a sociálnou citlivosťou“ (Gabura, 2012 s. 117).

Myslíme si, že odlišnosti medzi osobnosťami ľudí sú dôkazmi toho, že každá rodina pôsobí na jedinca rozdielnym výchovným štýlom. Vágnerová (2008) poukazuje na fakt, že rovnaké rodinné prostredie môže pôsobiť odlišne na každého člena. Tvrdí, že aj rodičovské správanie sa časom mení podľa toho, aké majú rodičia zažité skúsenosti. Ich postoj mení osobnosť dieťaťa, na ktoré sa rodič vo výchovnom procese zameriava. Podľa autorky je kombinácia rodičovskej lásky a disciplíny ideálnym výchovným pôsobením, ktorý prispieva k rozvoju sebadôvery a cieľavedomosti, čo podľa nás vie veľmi ovplyvniť kvalitu života jedinca v mladom veku. Podľa nás sa tieto znaky výchovy zhodujú s demokratickým výchovným štýlom.

Jedným z dôležitých faktorov výchovy je vzťah rodičov a dieťaťa. Ak bude dieťa podľa Škovieru (2018) zo strany rodičov pociťovať lásku, prijatie a dôveru, bude nasledovať prirodzené rodičovské roly bez akéhokoľvek vnucovania. Rodičovské roly ovplyvňujú budúce dianie v živote dieťaťa, napr. výber partnera, formovanie vlastnej rodiny, pracovné roly, prienik neurotických symptómov, vnímanie opačného pohlavia a pod. (Gabura, 2012). Ak dieťa nevyrastá v optimálnom a bezpečnom rodinnom prostredí, v ktorom absentuje láska, prijatie a dôvera, môže nastať situácia, že dieťa bude prirodzene potláčať svoju identitu – čo môže výrazne ovplyvniť jeho životnú spokojnosť.

## 2 KVALITA ŽIVOTA MLADÝCH ĽUDÍ A ICH ŽIVOTNÁ SPOKOJNOSŤ

Hodnotenie kvality života bolo v minulosti skúmané najmä z objektívneho pohľadu na psychosomatické a fyzické zdravie. Na zdravie jedinca sa v súčasnej dobe nazerá zo širšieho pohľadu, ktorý zahŕňa aj nové subjektívne nazeranie na kvalitu života. Ide o nazeranie na kvalitu života jedinca z pohľadu subjektívneho prežívania životnej pohody, ktorá je ovplyvňovaná aktuálnou situáciou človeka v živote (Payne a kol., 2005).

Kvalita života je ovplyvňovaná rôznymi aspektmi, v širokom rozmedzí, ktoré jedinec objektívne a subjektívne hodnotí. Šubrt a kol. (2008) spájajú kvalitu života s uspokojovaním si potrieb jednotlivca. Podľa Maslowovej schémy potrieb by sme mali najskôr uspokojiť nižšie potreby, aby sme dokázali plne uspokojiť tie vyššie. Jeho schéma je tvorená potrebami: fyziologickými (bezpečie a istota),

---

sociálnymi (láska, priateľstvo), uznaním (ocenenie, úspech, prestíž) a na vrchu pyramídy sa nachádza sebarealizácia (poznatie, estetické potreby).

Gullone a Cummins (2002) upozorňujú, že subjektívna dimenzia je v súčasnosti chápaná a považovaná za zásadnú pri určovaní kvality života. Podľa autorov ide v tejto dimenzii o nazeranie na vlastné postavenie v spoločnosti, vnímanie sebou určených cieľov, tiež ide o očakávania od samého seba a plnenie vlastných záujmov. Hranica subjektívnej dimenzie je vymedzená predstavami o vlastnom živote, prežitými skúsenosťami a systémom osobných hodnôt. Najsilnejším vplyvom na subjektívnu dimenziu sú osobnostné črty, kultúrne a socioekonomické faktory, ktoré vo všeobecnosti pôsobia na spôsob nazerania sa na seba samého. Autori potvrdzujú, že negatívny vplyv na kvalitu života vie vychýliť mieru spokojnosti iba na krátke obdobie. Opačný postoj sme zaregistrovali u Mühlpachra (2005) a Dvořáčkovej (2014), ktorí zastávajú názor, že objektívna dimenzia sa v čase mení oveľa pomalšie. Subjektívnu dimenziu považujú za zásadnú pri hodnotení kvality života, avšak problémom je, že je ľahko ovplyvniteľná emóciami jednotlivca, a preto sa môže častejšie meniť ako objektívna.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že subjektívna dimenzia je od určitej miery závislá od objektívnej. V odbornej literatúre nájdeme s nami zhodný názor, avšak i protichodný. Napr. Veenhoven (2000) zastáva názor, že objektívna dimenzia a stav uspokojenia oblastí jednotlivca v nej je nezávislá od subjektívnej dimenzie. Ako ďalšiu rozdielnosť medzi dimenziami autor rozlišuje v ich meraní. Tvrdí, že objektívne meranie kvality života jednotlivca je posudzované z vonka, vonkajším pozorovateľom, ktorý podľa daných kritérií určí mieru spokojnosti v objektívnych oblastiach. Subjektívne meranie je hodnotené jednotlivcom podľa vlastného vnútorného prežívania. Hodnotenie v takomto zmysle nemusí korešpondovať. Avšak náš názor je, že objektívne meranie kvality života nemusí byť hodnotené iba externým pozorovateľom, ale aj subjektívnym určením si oblastí kvality života jednotlivcom.

Súhlasíme s Kačmárovou a kol., (2013, s. 17), ktorí tvrdia, že: „spájať objektívne a subjektívne hodnotenie dohromady nie je veľmi šťastné a pripomína to zratúvanie hrušiek s jablkami. Samy osebe však nepodávajú vyčerpávajúci obraz o kvalite života osoby. Javí sa byť vhodné používať oba typy hodnotenia separátne a pri hodnotení kvality života zohľadňovať oba typy hodnotenia.“ Myslíme si, že ak ku zisťovaniu objektívneho a subjektívneho hodnotenia kvality života jednotlivcom pridáme aj doplnujúci nástroj, napr. rozhovor, môžeme získať celkový obraz kvality života jednotlivca. Fahey, Nolan, Whelan (2003) tvrdia, že hodnotené dáta o kvalite života jedinca získame najmä vtedy, keď subjektívne hodnotenie spojíme s objektívnym vyhodnotením životných podmienok jedinca. Myslíme si, že práve výskumný nástroj – rozhovor, by vedel tieto dimenzie kvality prepojiť.

Konkrétnejšie vymedzenie hľadísk pre meranie kvality života zamerané na dospelé, dospievajúce osoby a deti uvádza Mareš (2006, s. 107):

- z hľadiska ich podoby ich môžeme rozdeliť na tri základné prístupy: kvantitatívne (najmä dotazníky a posudzovacie škály), kvalitatívne (rozhovor, kresba a pod.) a zmiešané;
- z hľadiska použiteľnosti ich môžeme rozdeliť na metódy: a) generické, všeobecne uplatniteľné bez ohľadu na zdravie alebo chorobu, bez ohľadu na typ ochorenia; b) špecifické, použiteľné v jednom konkrétnom kontexte (napr. metódy hodnotiace kvalitu života u detí-epileptikov, astmatikov, onkologických pacientov atď.); c) zmiešané, kde sa generický prístup dopĺňa špeciálnym modulom, ktorý hodnotí špecifické problémy súvisiace s určitou chorobou či chybou;
- z hľadiska posudzovateľa môžeme diagnostické metódy rozdeliť na metódy, pomocou ktorých hodnotí kvalitu života: a) len dieťa či dospelávajúci, b) len jeho rodičia, c) len profesionáli (lekári, zdravotné sestry, psychológovia), d) súbežne deti i dospelí.

Pri zostavovaní metód a nástrojov na analýzu kvality života ako súhrnného celku, bolo vytvorených mnoho dimenzií a domén, podľa ktorých sa dá zhodnotiť kvalita života jednotlivca. Tieto faktory, ktoré ovplyvňujú kvalitu života, sa v odborných literatúrach navzájom prelínajú a dopĺňujú. Avšak, najviac reprezentatívne sa nám pozdáva hodnotenie kvality života podľa Svetovej zdravotníckej organizácie (angl. The World Health Organization Quality of Life, WHOQOL) v týchto oblastiach domén, ktoré mnohí autori popisujú nasledovne (Mareš, 2006; Dragomirecká, 2006; Vaďurová a Mühlpachr, 2005):

- *Fyzické zdravie* - v tejto doméne je hodnotené prežívanie negatívnych telesných pocitov a bolesti. Ide o spôsob prežívania krátkodobej i dlhodobej choroby, bolesti hlavy a pod. Tiež sa sem radí zisťovanie na akej úrovni je človek energický, teda stupeň únavy z rôznych situácií. Zaraďuje sa sem kvalita spánku a efektívnosť relaxácie. Ide aj o stupeň zvládania každodenných aktivít. Z časti ide o genetický predpoklad jedinca, ako je na tom z fyzickej stránky, no rovnako na túto doménu vplýva aj prostredie, v ktorom jedinec vyrastá. Túto doménu ovplyvňuje životný štýl tzn., ako sa človek stravuje, a či športuje. Dovoľme si podotknúť, že od narodenia na jedinca vplýva rodinná výchova, ktorá z veľkej časti pôsobí na túto doménu, pretože vytvára určitý predpoklad na stupeň fyzického zdravia.
- *Duševné zdravie* - v rámci tejto domény sa hodnotí miera pozitívnej pohody, miera harmónie, šťastia, nádeje, pokoja, radosti a potešenia jednotlivca v jeho živote. Dôležitou časťou tejto domény sú taktiež náhľady jednotlivca na jeho životné postavenie v budúcnosti podľa aktuálnych pocitov. Táto doména má súvis aj s pohľadom jednotlivca na vlastné názory a na spôsob jeho zmýšľania. Skúma v nej a hodnotí vlastné učenie sa, pamäť a sústredenie, pričom jeho slovné zhodnotenie týchto faktorov súvisí s úrovňou rýchlosti

---

a jasnosti jeho myslenia. Jednotlivec, ktorý sa vykazuje nízkymi hodnotami v tejto doméne, zažíva v živote viac stresujúce situácie ako príjemné, častejšie trpí úzkosťami a depesiou. Sebadôveru a sebaúctu tiež zaraďujeme do tejto domény. Hodnotenie miery týchto dvoch javov spočíva v spôsobe nazeranie jednotlivca na seba samého, ako si seba cení, ako hodnotí jeho vlastné kompetencie, výkon a sebakontrolu. Tzn. sebahodnotenie spočíva aj v hodnotení vlastného vzhl'adu. Ide o hodnotenie, v ktorom sa môže hodnotiť jedinec negatívne a pozitívne. V prípade subjektívneho posúdenia vlastných nedostatkov (napr. obezita, problémy s pleťou a pod. ) vie jedinec pocitované nedokonalosti napraviť tým, že ich skryje (veľké oblečenie, make up a pod. ). Machová a Kubátová (2009) upozorňujú, že v období adolescencie sa až 60% jedincov obáva nadváhy a obezity a to vedie k poruchám príjmu potravy. V neposlednom rade sa v tejto doméne hodnotí prežívanie negatívnych pocitov, ktoré sú tiež súčasťou života ľudí. Súčasťou negatívnych pocitov je pocit smútku, nervozita, pocity viny a pod. Všeobecne môžeme tvrdiť, že v tejto doméne hodnotíme vnútorné prežívanie človeka z jeho subjektívneho pohľadu.

- *Nezávislosť* - táto doména je hodnotená z hľadiska sebestačnosti a samostatnosti jednotlivca v konkrétnom prostredí. Predmetom hodnotenia je pohyblivosť chápaná v zmysle schopnosti pohybovať sa v domácom prostredí, v práci a v spoločnosti. Taktiež sa sústreďuje na výkon bežných každodenných činností. Jednoducho povedané, ide o schopnosť dostať sa z jedného miesta do druhého. Úroveň nezávislosti pohyblivosti človeka je ovplyvňovaná vývinom človeka, prostredím kde vyrastal a znížená môže byť u špeciálne kategorizovaných osôb ako napr., bezdomovci, delikventi a pod. Úroveň nezávislosti je závislá od schopnosti pracovať, od závislosti na liekoch či liečebných postupoch. Nezávislosť teda tkvie nie len v práci, ale aj v starostlivosti o domácnosť či vo vzdelávaní sa. V tejto doméne môžeme vidieť základy rodinnej výchovy k sebestačnosti a samostatnosti, ktoré sa v budúcnosti odzrkadlia v nezávislosti jedinca.
- *Sociálne vzťahy* - osobné vzťahy jedinca v tejto doméne sú hlavnou charakteristickou črtou pre úroveň kvality života. Súčasťou tejto domény je najmä schopnosť vedieť milovať a byť milovaný. K jednému z ukazovateľov úrovne sociálnych vzťahov jedinca tejto domény je aj to, na akej úrovni je blízke okolie jedinca schopné a ochotné poskytnúť mu sociálnu podporu. Súčasťou tejto domény je aj dôvera a viera v jedinca zo strany rodiny a priateľov. Z časti je to zistenie sociálneho statusu človeka v spoločnosti. V poslednom rade ide aj o úroveň spokojnosti jedinca v sexuálnom živote. Pod sexuálny život spadá aj schopnosť jedinca mať deti tzn., uspokojenie reprodukčnej funkcie.
- *Prostredie* - v tejto doméne je kvalita života jedinca posudzovaná v ôsmich indikátoroch: pocit fyzického bezpečia a istoty; domáce prostredie; financie

---

;zdravotná a sociálna starostlivosť; vzdelanie a vzdelávanie sa; doprava; voľný čas a hobby; životné prostredie.

- *Spiritualita* - v poslednej doméne ide o hodnotenie toho, v čo jedinec verí a čo mu to prináša. Môže ísť o pocity bezpečia, istoty alebo o pozitívny životný pocit. Skúmaná je najmä duchovná oblasť, v ktorej ide o odpovedanie si na otázku ohľadom zmyslu života

V našej práci je dôležité sa zamerať na kvalitu života najmä v kontexte vplyvu výchovného štýlu, pričom by sme sa zamerali na subjektívne zhodnotenie spokojnosti jednotlivca v konkrétnych oblastiach kvality života.

### 3 VÝSKUM

#### 3.1 Výskumné ciele a výskumné otázky

Hlavným cieľom výskumnej časti našej diplomovej práce je identifikácia vplyvu rôznych výchovných štýlov na kvalitu života mladého človeka a ich kvalitatívna (hlbková) analýza. Čiastkové ciele:

- identifikovať konkrétny výchovný štýl rodičov a jeho dôsledky na kvalitu života participanta,
- analyzovať a porovnať dôležité faktory kvality života participantov,
- identifikovať a popísať možnosti uspokojenia životných potrieb participanta v ním preferovaných oblastiach kvality života.

#### **Výskumné otázky:**

VO1: Aký výchovný štýl uplatňujú rodičia adolescenta?

VO2: Aké dôsledky má zvolený výchovný štýl na ďalší život mladého človeka?

VO3: Ktoré faktory kvality života považuje adolescent za dôležité a ktoré za najmenej dôležité?

VO4: S ktorými oblasťami svojho života sú mladí ľudia v súčasnosti spokojní?  
S ktorými nespokojní?

VO5: Aké zmeny v prístupe rodičov k mladým ľuďom by mali podľa participantov nastať, aby sa zlepšila kvalita života mladých ľudí?

#### 3.2 Výskumné metódy, výskumná vzorka a organizácia výskumu

Náš výskum sme sa rozhodli orientovať kvalitatívne, pretože sa snažíme o hlbšie pochopenie skúmaného javu - kvality života adolescenta/mladého človeka.



---

Pod pojmom kvalitatívny výskum považuje Somr (2007) skúmanie a zameranie sa na ľudské príbehy, vzťahy, postoje, apod., pričom výskumník využíva kvalitatívnu analýzu získaných dát. Na analýzu a identifikáciu výchovného štýlu rodičov adolescenta sme zostavili dotazník. Dotazník je zostavený prostredníctvom inšpirácie výrokov z troch štandardizovaných dotazníkov:

1. Dotazník pre zisťovanie spôsobu výchovy (Čáp, Boschek, 1994);
2. Parenting Style Inventory II. (PSI - II) (Darling, Toyokawa, 1997);
3. Skrátený dotazník zapamätaného rodičovského správania, s - E.M.B.U. (Poliaková a kol., 2007).

Vyššie uvedené dotazníky obsahujú výroky, ktoré sú mierené na dieťa a rodiča pre zistenie výchovného štýlu uplatňovaného v jeho rodine. Dieťa má v nich označiť krížikom výroky, ktoré platia pre jeho vlastnú skúsenosť vo výchove v rodine alebo prostredníctvom Likertovej škály označuje na akej úrovni je jeho súhlas alebo nesúhlas s daným výrokom. V každom dotazníku nájdeme rozdelenie výrokov do rôznych komponentov výchovy. Napr., výrok z dotazníku Čápa a Boscheka (1994): „Prísne požadoval(a), aby som mal(a) len najlepšie školský prospech“ patrí do komponentu požiadaviek. Z nášho pohľadu tento výrok súhlasí s výchovným štýlom orientovaným na úspech. Takýmto spôsobom sme z uvedených dotazníkov vyňali a čiastočne upravili výroky do nášho dotazníka s názvom Dotazník pre analýzu a identifikáciu výchovného štýlu v rodine. Z toho nám vyplynulo 48 výrokov. Výroky sme rozdelili do šiestich skupín podľa šiestich typov výchovných štýlov uvedených v teoretickej časti našej práce. Pre každý výchovný štýl sme vybrali a upravili osem špecificky orientovaných výrokov na konkrétny výchovný štýl. Ako možnosť označenia odpovede sme zvolili Likertovu škálu, ktorá je zaradená medzi najvyužívanejšie v pedagogickom výskume (Tomšík, 2017). Naša Likertova škála obsahuje štyri položky „Súhlasím; Čiastočne súhlasím; Čiastočne nesúhlasím; Nesúhlasím“, ktoré participant označí podľa vlastnej skúsenosti a subjektívneho prežívania z výchovy v rodine. Každá položka obsahuje bodové číselné skóre. Položka „súhlasím“ má bodové skóre 4 a až položka „nesúhlasím“ má bodové skóre 1. Po označení participantom „súhlasu, čiastočného súhlasu, čiastočného nesúhlasu alebo nesúhlasu“ na Likertovej škále nám položky konkrétneho výchovného štýlu určia najvyšším bodovým skóre výchovný štýl uplatňovaný rodičmi participanta. Ďalším nástrojom pre získavanie výskumných dát je Obrázková metóda pre zistenie kvality života, ktorú sme navrhli nami odhadovanými aktuálnymi trendmi medzi adolescentmi/mladými ľuďmi. Dvadsať obrázkov, konkrétne kartičiek s obrázkami a názvami, predstavujú oblasti kvality života ako napr., uznanie a úspech; vzťahy v rodine; myslieť a konať ekologicky; financie; apod. Z týchto 20 obrázkov participant vyberie najskôr 12 pre neho dôležitých a z tých, vyberie nasledovne 6 najdôležitejších. Zvolených 6 kartičiek oblastí života zoradí podľa najdôležitejšej oblasti kvality života

---

po najmenej dôležitú. Ďalším krokom je zoradenie kartičiek podľa miery spokojnosti z naplnenia daných 6 dôležitých oblastí kvality života. Tieto dve zoradenia participantom boli zaznamenané fotkou mobilným telefónom výskumníka. Obrázková metóda nám príjemným spôsobom umožní nahliadnuť na citlivé informácie participantov ohľadom ich aktuálnej preferencie dôležitých oblastí kvality života a ich spokojnosti z naplnenia. Dôležitou časťou priebehu obrázkovej metódy je pološtruktúrovaný rozhovor medzi výskumníkom a participantom nahrávaný diktafónom pre ďalšie spracovanie. Nahrávanie rozhovoru je možné iba ak s tým participant vopred súhlasí. Rozhovor môžeme označiť za tretiu metódu nášho výskumu, ktorá nám umožní hlbšie porozumenie v získavaných výskumných dátach a zároveň poskytne dostatok pestrých informácií. Rozhovor umožňuje „zachytiť nielen fakty, ale i hlbšie preniknúť do motívov a postojov respondentov. Možno pri ňom sledovať aj vonkajšie reakcie respondenta a podľa nich usmerňovať ďalší priebeh interview“ (Elektronická učebnica pedagogického výskumu).

Výskumnú vzorku tvorili štyria študenti prvého ročníka strednej školy. Dvaja participanti študujú na Hotelovej Akadémii Ľudovíta Wintera v Piešťanoch. Ďalší dvaja sú študentmi Gymnázia Pierra de Coubertina, tiež v Piešťanoch. Výskumná vzorka bola určená stratifikovaným výberom, ktorý presnejšie popisuje Tomšík (2017): „Druh náhodného výberu, kedy sa základný súbor roztriedi podľa podstatných znakov.“ Naším hlavným znakom vo výbere participantov bol študent od 15 do 16 rokov. Ďalej s predošlým súvisí aj to, že participant by mali navštevovať prvý ročník strednej školy, pričom konkrétnu strednú školu sme si neurčili. Participantov sme sa dohľadali na základe známostí rodín a hlavne ochoty sa podieľať na výskume. Oslovených potenciálnych participantov výskum zaujal najmä kvôli riešeniu našej problematiky kvality života mladých ľudí. Do výskumu sa nám podarilo zapojiť dve dievčatá vo veku 15 a 16 rokov a dvoch chlapcov vo veku tiež 15 a 16 rokov. Pre zachovanie anonymity participantov neuvádzame ich skutočné mená. Individuálne sme sa dohodli na nasledovných pseudonymoch: zastúpenie ženského pohlavia sú Mirka a Sima, zastúpenie mužského pohlavia sú Jakub a Filip.

Po telefonickom skontaktovaní sa s participantmi sme si dohodli individuálne osobné stretnutia. Osobné stretnutia sme sa snažili prispôbiť participantom, aby sa pri interakcii cítili príjemne a mohli vystupovať autenticky. Navrhli sme buď ich vlastný domov alebo vonkajšie priestory v kaviarni známej priateľky, ktorá nám poskytla nerušenú miestnosť. Dvaja z participantov súhlasili s kaviarňou, dvaja nás pozvali do ich domáceho prostredia. Ako sme už spomínali, participantov sme získali prostredníctvom známosti a ochoty sa podieľať na výskume. Každé stretnutie prebehlo príjemne a v dobrej atmosfére. Každé začalo zoznámením, rozhovorom o aktuálnej nálade, občerstvením a usadením sa. Prvým krokom bolo, že sme každého participanta poprosili o vyplnenie Dotazníka pre analýzu a identifikáciu výchovného štýlu v rodine. Pri tomto úkone sme

---

sa snažili zdržať sa mimo ich osobného priestoru, aby sme ich odpovede neovplyvňovali. Jednoducho povedané poskytli sme im dostatok času a priestoru. Zároveň sme boli na blízku keď potrebovali objasnenie. Iba v jednom prípade sa nám stalo, že sa participant spýtal na jeden výrok a jeho zmysel. Po dostatočnom vysvetlení porozumel a pokračoval ďalej. Po vyplnení Dotazníka pre analýzu a identifikáciu výchovného štýlu v rodine sme prešli na priebeh ďalšieho kroku v našom výskume, na Obrázkovú metódu pre zistenie kvality života participantov a rozhovor. Bolo pre nás dôležité rozhovor zaznamenať nahrávkou, aby sme ho neskôr mohli jednoducho analyzovať a spracovať. Preto sme každého participanta požiadali o súhlas s nahrávaním spoločného rozhovoru. Každý participant bol oboznámený a súhlasil s nahrávaním. Po začatí nahrávania rozhovoru sme vysvetlili čo obrázky predstavujú – oblasti kvality života. Potom sme vysvetlili jednotlivé kroky. Najskôr mali vybrať 12 obrázkov, aby sa im ľahšie zvolilo 6 dôležitých oblastí kvality života podľa obrázkov. Nasledovalo zoradenie obrázkov do poradia dôležitosti, čo sme zaznamenali fotkou s mobilným telefónom. Tak sme zaznamenali aj ďalšie zoradenie participanta podľa spokojnosti z naplnenia oblastí kvality života. Po týchto úkonoch začal rozhovor, ktorý sme viedli v zmysle získania odôvodnení a vysvetlení o ich voľbe oblastí kvality života. Po ukončení rozhovorov sme boli participantom vďační a maličkosťou bolo pozvanie na kávu alebo malá odmena vo forme čokolády. So získanými výskumnými dátami sme pracovali nasledovne:

- separátne sme vyhodnotili každý jeden Dotazník pre analýzu a identifikáciu výchovného štýlu v rodine,
- identifikovali sme uplatňované výchovné štýly u participantov,
- zapísali sme zvolené oblasti kvality života participantov z obrázkov,
- detailne sme prepísali každý rozhovor z nahrávok,
- opakovane sme si vypočuli nahrávky z rozhovorov,
- snažili sa porozumieť výpovediam každého jedného participanta v kontexte vplyvu konkrétneho výchovného štýlu na nimi zvolené oblasti kvality života,
- po hĺbkovej analýze rozhovorov sme popisom získané dáta interpretovali v nasledovnej kapitole.

### 3.3 Interpretácia výskumných zistení a diskusia

Keďže sa náš výskum zameriaval na vplyv výchovného štýlu na kvalitu života mladých ľudí, najskôr uvádzame zistené základné informácie o participantoch a o zistenom výchovnom štýle prostredníctvom *Dotazníka pre analýzu a identifikáciu výchovného štýlu v rodine*. Avšak rozhodli sme sa neuvádzať iba najviac uplatňovaný výchovný štýl, ktorý získal v dotazníku najviac bodových skóre, ale aj výchovný štýl s bodovým skóre hneď po ňom, resp. druhý najviac uplat-

---

ňovaný výchovný štýl rodičmi participanta. Rozhodli sme sa na základe toho, že počas hĺbkovej analýzy rozhovorov sme vplyv týchto druhoradých výchovných štýlov zaregistrovali. Následne prejdeme k zisteniam, ktoré sme získali prostredníctvom *Obrázkovej metódy pre zistenie kvality života adolescenta* a rozhovoru.

## **Participant č. 1**

### *Mirka*

Najviac uplatňovaný výchovný štýl v Mirkinom prípade je zanedbávajúci, ktorý získal v dotazníku 26 bodov, pričom ako druhý s 23 bodmi je autoritatívny. Mirka je z neúplnej rodiny a žije s matkou. Šestnásť ročná Mirka vyrastala v rodine s dvomi staršími súrodencami. Mirka študuje na Hotelovej Akadémii v Piešťanoch. Mirkou zvolené oblasti kvality života:

Poradie najdôležitejších oblastí kvality života zvolených Mirkou:

1. Brigáda/ práca
2. Financie
3. Oblečenie/ štýl
4. Vzdelanie
5. Uznanie a úspech
6. Myslieť a konať ekologicky

Poradie spokojnosti z naplnenia zvolených najdôležitejších oblastí kvality života Mirky:

1. Oblečenie/ štýl
2. Vzdelanie
3. Uznanie a úspech
4. Myslieť a konať ekologicky
5. Brigáda/práca
6. Financie

Mirka má prioritu brigádu/prácu, pričom v spokojnosti z naplnenia sa táto oblasť nachádza na predposlednom mieste. S tým sú zároveň spojené aj financie, ktoré sú nevyhnutnosťou pre Mirkin nezávislý a samostatný život. Avšak jej úmysly sú čisté, pretože si chce zarobiť vlastným úsilím. Pre náš výskum je dôležitá otázka, prečo práve brigáda a financie sú tie, na ktorých tak Mirke záleží. Z rozhovoru môžeme potvrdiť, že práve zanedbávajúci výchovný štýl jej matky je to, čo Mirku poháňa a zároveň brzdí v uspokojení si týchto dvoch oblastí kvality života: „*Noo, proste, ja aj svoju mamu chápem, že je toho na ňu veľa. Ona*

---

*sama tiež nevie zarobiť veľa peňazí.*“ Mirka pochádza z viacdetnej rodiny, čo považujeme za súčasť nízkej miery spokojnosti z naplnenia oblasti financie. Pre rozvedenú matku s tromi deťmi je náročné naplňovať dostatočné materiálne resp. finančné zabezpečenie. Oblasť brigáda by pravdepodobne u Mirky v dôležitých oblastiach kvality života mala inú pozíciu, ak by jej rodinné prostredie poskytovalo väčšiu saturáciu materiálnych očakávaní. Oblasť oblečenie/štýl uviedla Mirka na treťom mieste v zoradení podľa dôležitosti, ale v spokojnosti z naplnenia tejto oblasti sa nachádza na prvom mieste. Obhajuje oblasť ako niečo, na čom jej veľmi záleží, pretože oblečenie a štýl je to, čo človeka navonok prezentuje. Vnímame to ako súčasť potreby formovania vlastnej identity v spoločnosti. Vzdelanie sa u Mirky nachádza na druhej priečke v rámci spokojnosti, pričom na štvrtej priečke v dôležitosti. Jej odôvodnenie bolo zrejmé: *„Tak tým, že ešte nerobím, ani zatiaľ nemám brigádu a jediné vlastne čo teraz robím, je škola alebo štúdium, tak som to dala na druhé miesto.“* Zdá sa, že Mirka je s touto oblasťou spokojná, pričom je to oblasť, ktorú považuje sa dôležitú, no nie najdôležitejšiu. Uvedomuje si, že je potrebná do budúcnosti, ale v súčasnosti preferuje to, čo ju trápi najviac – nedostatok finančných prostriedkov. Oblasť uznanie/úspech je spojená s oblasťou financie a brigáda. Podľa výpovedí Mirka na seba kladie vysoké nároky. O súvislosti tejto oblasti s brigádou Mirka tvrdí: *„...nechcem ju flákať, chcem dosahovať najlepšie výsledky.“* Vzhľadom na Mirkin vek sa nám jej ambície zdali nadštandardné, čo znamená, že existuje riziko vnútorného rozporu medzi očakávaniami a reálnymi možnosťami. Najmä vzhľadom na rodinnú situáciu, prevažujúci výchovný štýl a absenciu podpory matky – nevyklúčujeme však, že práve tieto skutočnosti sú dôvodom jej relatívne skorého intenzívneho uvažovania o pracovnej budúcnosti s cieľom skorého osamostatnenia. V oblasti myslieť a konať ekologicky je Mirka spokojná z jej naplnenia, pretože jej domáce prostredie jej umožňuje túto oblasť naplňovať: *„Som inšpirovaná sestrou a moja mama sa pridala.“* Je pre nás dôležité podotknúť, že v tejto oblasti sa Mirka prvýkrát z vlastnej iniciatívy zmienila o rodine. Zaujímali sme sa taktiež o Mirkin postoj, čo sa týka oblastí, ktoré medzi prioritné nezaradila. Pri otázke ohľadom priateľov a lásky Mirka argumentovala, že to príde zároveň s úspechom v pracovnom živote: *„...nechcem, aby to vyzeralo, že som , čo ja viem, nejaký robot alebo, že nemám city, ale mmm, je pre mňa najdôležitejšie voľačo dosiahnuť v živote, mať financie, byť zabezpečená ako priatelia.“* Silnú potrebu niečo dosiahnuť spájame so zažitým autoritatívnym výchovným štýlom, v ktorom často prevláda prísnosť a dôslednosť, a viac absentuje pochvala a slobodný priestor pre vlastné rozhodnutia dieťaťa (dokonca aj s ohľadom na vek). Komunikovať o rodine bolo pre Mirku emocionálne náročnejšie. Z rozhovoru vyplynulo, že Mirka nie je spokojná so stavom vzťahu s matkou: *„Malo by sa to podľa mňa zmeniť celé. Akože ja som si voľáko zvykla, že mama sa voľáko ne, (PAUZA) nejde do mojej výchovy. Že som sa proste ako keby vychovala sama.“*

---

## Participant č. 2

*Jakub*

U Jakuba sme zistili najčastejšie uplatňovaný demokratický štýl jeho rodičov, s bodovým stavom 29. Na druhej priečke sa uplatnil hyperprotektívny výchovný štýl s 23 bodmi. Jakub žije v doplnenej rodine s matkou a jej dlhoročným priateľom. Otca navštevuje každý druhý víkend alebo po dohode oboch rodičov. Jakub má 16 rokov a nemá žiadnych ďalších súrodencov. Jakub študuje na gymnáziu.

Jakubom zvolené oblasti kvality života:

Poradie najdôležitejších oblastí kvality života zvolených Jakubom:

1. Psychické zdravie
2. Rodina
3. Príroda
4. Voľný čas a hobby
5. Vzdelanie
6. Myslieť a konať ekologicky

Poradie spokojnosti z naplnenia zvolených najdôležitejších oblastí kvality života Jakuba:

1. Rodina
2. Voľný čas a hobby
3. Psychické zdravie
4. Vzdelanie
5. Príroda
6. Myslieť a konať ekologicky

Jakub zvolil psychické zdravie za najdôležitejšiu oblasť kvality svojho života, pričom túto

oblasť v spokojnosti z naplnenia dal na tretie miesto. Jakubova obhajoba tejto voľby spočívala najmä v objasnení, čo pre neho psychické zdravie znamená: „...*je to proste niečo ako zdravý úsudok, aby som sa dokázal posunúť ďalej, aby som dokázal riešiť problémy tak, aby som bol okej s hocijakou situáciou, či dobrá alebo zlá. Zo zlej sa poučiť a z dobrej si užívať.*“ Po doplňujúcej otázke sme zistili, že Jakub má prepojenú túto oblasť s dianím sa situácie v spoločnosti. Ide o aktuálne prebiehajúcu vojnu medzi Ruskom a Ukrajinou a najmä jej vnímanie v správaní sa ľudí okolo neho. Taktiež to má spojitosť s náročnosťou školského výkonu: „...*že to riešia, sú takí deprimovaní z toho, a tiež so školou to môže byť spojené, alebo s povinnosťami, že keď sa niečo nedarí, tak sú všetci takí sklamaní.*“ Je pravdepodobné, že štýl výchovy Jakubových rodičov je

---

pevným základom pre Jakubovu psychickú stabilitu. Zrejme aj preto sa oblasť rodina u Jakuba nachádza na druhom mieste v dôležitosti, a dokonca na prvom mieste v spokojnosti z naplnenia tejto oblasti. Zaujímalo nás, čo pre Jakuba rodina znamená. Jakubove výroky jasne deklarovali spokojnosť s preferujúcim výchovným štýlom rodičov: „*Aj keď sú moji rodičia akože rozvedení od mojich štyroch rokov, nemyslím si, že moja mama alebo otec voľáko nezvládli naplniť svoju úlohu otca alebo mamy. Obidvaja, si myslím, že to úplne na 100% zvládli. Keď som voľáčo potreboval, tak som sa spýtal alebo nemám problémy.*“ Na treťom mieste v dôležitosti sa nachádza oblasť príroda, ktorá v spokojnosti z naplnenia dosiahla piate miesto. Jakub má túto oblasť prepojenú so všetkými ostatnými zvolenými oblasťami kvality života: „*Príroda je pre mňa stĺp, ktorý drží ostatné.*“ Príroda a s ňou spojené aktivity ako napr. turistika alebo bicyklovanie pre neho znamená čas strávený s mamou, premýšľanie o riešeníach plnenia povinností do školy, oddych, ekologické aktivity a pod. Avšak Jakub objasňuje jej umiestnenie na piatom mieste v spokojnosti z naplnenia predovšetkým kvôli nedostatku času. Zaujímalo nás, čo by mohlo pomôcť v tejto prekážke uspokojovania uvedenej oblasti: „*možno otca prinútiť. (smiech).*“ Voľný čas a hobby priradil Jakub na štvrté miesto v dôležitosti, pričom v rámci spokojnosti z naplnenia sa nachádza na druhom mieste. Vzdelanie je na piatej priečke v dôležitosti, pretože Jakub považuje vzdelanie za potrebné najmä do budúcnosti, čo by mu malo zaistiť ľahší priebeh vysokou školou a nasledovne zamestnaním. Čo sa týka spokojnosti z naplnenia, oblasť sa vyskytla na tretej priečke: „*To že budem vzdelaný, budem akoby pre okolie viac užitočný.*“ Na poslednom mieste v oboch priečkach je pre Jakuba oblasť myslieť a konať ekologicky. Pre Jakuba je táto oblasť dôležitá pre budúcnosť spoločnosti: „*Robím to pre budúcnosť aj pre ostatných, aby sme tu boli v normálnom prostredí, v ktorom sa dá dýchať, aby sa tu dalo žiť v rámci normy.*“ Jakub by si určite nevybral za dôležité tieto oblasti: „*Majetok? Nie, ďakujem. Sociálne siete? Vôbec. Uznatie a úspech? Nepotrebujem počúvať druhých, komentáre druhých.*“ A hoci rodina je pre Jakuba dôležitá a jej prítomnosť v jeho živote je uspokojená vo vysokej miere, má Jakub voči svojim rodičom vlastné očakávania. Aké zmeny v prístupe rodičov by mali podľa Jakuba nastať, aby sa zlepšila jeho kvalita života? „*Nooo, toto si myslím, že bude také, to poznáš aj ty, že mala si akože pocit, že rodičia robia za teba všetko? Akože, všetko sa za mňa snažia robiť, a ja ich akože musím nútiť, aby to proste nerobili, že ja to chcem spraviť ale neskôr, keď budem mať na to čas. Ide to do takých extrémov, že by ti to ani nenapadlo, že by niekto tú danú vec za teba chcel riešiť.*“

---

### Participant č. 3

*Sima*

U Simy sa nám ukázalo, že preferovaný výchovný štýl jej rodičov je demokratický i hyperprotektívny s rovnakým bodovým umiestnením, s 26 bodmi. Sima má 15 rokov. Vyrastá v úplnej rodine bez súrodencov s dvoma psíkmi. Sima študuje na gymnáziu. Simou zvolené oblasti kvality života:

Poradie najdôležitejších oblastí kvality života zvolených Simou:

1. Priatelia
2. nezávislosť
3. vzdelanie
4. myslieť a konať ekologicky
5. zvieratá
6. psychické zdravie

Poradie spokojnosti z naplnenia zvolených najdôležitejších oblastí kvality života Simy:

1. zvieratá
2. priatelia
3. vzdelanie
4. myslieť a konať ekologicky
5. nezávislosť
6. psychické zdravie

Pre Simu je najdôležitejšia oblasť kvality života priatelia. Táto oblasť sa nachádza na druhom mieste v spokojnosti z naplnenia. Pre Simu sú priatelia dôležití, pretože je toho názoru, že každý potrebuje ľudí, na ktorých sa môže spoľahnúť. Myslíme si, že vo veku 15 rokov je to prirodzené a na mieste uprednostňovať priateľov pred inými rôznymi vecami ako napr. vzdelanie či rodina. V tomto prípade, v tejto konkrétnej oblasti, nám neostáva nič iné ako ju prepojiť s oblasťou nezávislosť, ktorá je u Simy na druhom mieste v dôležitosti a až na piatom mieste v spokojnosti z naplnenia tejto oblasti. Po dôkladnej analýze získaných dát participantky, sme zistili, že Sima by ocenila od rodičov viac dôvery v jej zodpovednosť, viac voľnosti a autenticity, ktorá sa ťažko prejavujú ak je človek pod neustálym dohľadom. Zaujímali sme sa o to či má dostatok priestoru na priateľenie sa a odpoveď sa nám zdá dvojstranná: „...no hej, však mám akože, nemám ich veľa ale mám zopár, a to mi stačí. Akože rodičia ma púšťajú von, akože hlavne s tými, čo oni poznajú. Možno mi v tom až tak nedôverujú. Moc sa boja o mňa v tom.“ Na jednej strane je spokojná s tými priateľmi, ktorých má,



---

na druhej strane však máme pocit, že by chcela toho vo svete objaviť viac než to, čo jej predkladajú alebo umožňujú rodičia. Tu cítime, že veľkú rolu zohráva vplyv hyperprotektívneho výchovného štýlu jej rodičov. Ďalším priblížením sa v oblasti nezávislosť sme u Simy zistili, že to nie je len o dôvere rodičov v jej osobu, ale aj o postupnom osamostatňovaní sa: „...rodičia si myslia, že je to pre mňa najlepšie keď stále by ma všade vozili a tak. Vol'akedy sa potrebujem na seba spoľahnúť. Akože, mmm ,akože, napríklad aj keď idem na autobus, že.. vol'akedy by som radšej išla na autobus, akoby ma zaviezli, že len z toho dôvodu, aby som tam mohla (,) byť sama.“ Z odpovede Simy sme počas rozhovoru cítili nepokoj, ľahkú nervozitu a túžbu byť braná rodičmi zodpovednejšie, pretože týmto prístupom sa občas aj sama seba spochybňuje. Vzdelanie má Sima v oboch priečkach dôležitosti aj spokojnosti na rovnakom mieste. Na tretie miesto umiestnila vzdelanie, pretože tvrdí, že vie, že je to „najhlavnejšia vec v mojom veku. Čiže sa učím, chodím do školy.“ Zaujímavé je, že Sima zatiaľ nevie, kam smeruje. Zne- možnením možností sa stretávať a byť s inými ľuďmi vďaka ochrane rodičov sa Sime neľahko hľadá vlastná identita a ciele do budúcnosti. Zaznamenali sme, že demokratický štýl Siminých rodičov má slabšiu pôsobnosť ako hypeprotektívny. Myslieť a konať ekologicky sa Sime darí, preto v oboch priečkach môžeme vidieť rovnaké umiestnenie na štvrtom mieste: „Konať neekologicky, to vlastne nie je dobré pre svet, ani pre nás vlastne. Dajú sa nájsť aj iné varianty, ktoré sú možno jednoduchšie a nikomu tak neublížia.“ Dôvod spokojnosti z naplnenia tejto oblasti môžeme objasniť aj tým, že ju rodičia v nej podporujú a taktiež sa snažia o to isté. Tu môžeme zaznamenať vplyv demokratického štýlu výchovy Siminých rodičov vo vzťahu ku dôležitosti a spokojnosti z naplnenia danej oblasti. Ďalšou viditeľnou zaujímavosťou je, že na piate miesto v dôležitosti Sima uviedla oblasť zvieratá a tá sa v spokojnosti z naplnenia nachádza na prvom mieste. Treba v tomto prípade zdôrazniť, že najväčšie uspokojenie tejto oblasti je iba zdanlivo pozitívne, pretože Sima túto oblasť nepovažuje za tak dôležitú, aby mala byť v spokojnosti z naplnenia prvá. Sima svoju voľbu argumentovala nasledovne: „... mne veľmi pomáhajú moji psi vo veľa veciach, aj v strese a tak... dala som ich preto na prvé miesto, lebo sú stále so mnou a že nemám v tom akože žiadne hranice. Proste, že stále sa akože dopĺňame s tými psíkmi.“ Oblasť psychické zdravie je na poslednom mieste v oboch priečkach. V tomto prípade sa nám opäť prejavuje potreba Simy niekam smerovať, nájsť sa a spoznávať sa: „ešte sa vo všetkom

*tak hľadám. Aj, že čo pracovať.*“ Oblasti, ktoré si Sima vybrala ako prioritné, korešpondovali s jej aktuálnym prežívaním. Rada zmenila najmä pohľad, akým sa na ňu pozerajú rodičia: „Možno ma brat' viac ako staršiu, a tak možno vo viacerých veciach viacej dôverovať, akože dôverujú mi, že mi veria, hej, ale že viem vlastne, že už som nie som maličké dieťa, ktoré si nevie uvedomiť aj tie zlé veci a že možno..“. Rozhovor so Simou bol najdlhší so všetkých. Sima sa rada

---

vyjadrovala a chcela jasne vysvetliť veci v pravej miere, aby sme im rozumeli. Súčasne bolo v atmosfére cítiť potrebu sa obhajovať a vysvetľovať veci do hĺbky podstaty. V rozprávaní o nej samej, jej názoroch, myšlienkach, pocitoch a postojoch sa necítila komfortne, čo naznačuje, že s tým nemá častú skúsenosť.

## **Participant č. 4**

### *Filip*

Podľa výsledkov z dotazníka Filipovi rodičia uplatňujú demokratický výchovný štýl, ktorému vyšlo 30 bodov. Pri druhom výchovnom štýle nám vyšli dva s rovnakým počtom bodov 24, ktorými sú hyperprotektívny a liberálny výchovný štýl. Filip pochádza z úplnej rodiny, má 15 rokov, a má jednu sestru. Filip študuje na Hotelovej Akadémii v Piešťanoch.

Filipom zvolené oblasti kvality života:

Poradie najdôležitejších oblastí kvality života zvolených Filipom:

1. Vzdelanie
2. Psychické zdravie
3. Spoločenský život
4. Sebaláska
5. Myslieť a konať ekologicky
6. Oblečenie/štýl

Poradie spokojnosti z naplnenia zvolených najdôležitejších oblastí kvality života Filipa:

1. Psychické zdravie
2. Oblečenie/ štýl
3. Sebaláska
4. Spoločenský život
5. Vzdelanie
6. Myslieť a konať ekologicky

U Filipa môžeme vidieť, že vzdelanie je pre neho najdôležitejšie, no v spokojnosti z naplnenia ho Filip umiestnil na predposledné piate miesto. Pre Filipa vzdelanie znamená lepšia budúcnosť: „*V tomto veku sa veľmi zameriavam na to vzdelávanie, do budúcnosti mi to pomôže, si myslím, že keď sa teraz dobre vzdelám, tak v budúcnosti to budem mať ľahšie.*“ Dôvod prečo Filip umiestnil vzdelanie na piate miesto, je podľa nás spôsobený jeho sebareflexiou: „... *lebo zatiaľ nemám taký ten pocit, že som dosiahol toľko veľa, čo by som ešte chcel*

---

*a mám sa v čom dozvedávať.*“ Psychické zdravie je pre Filipa dôležité hneď po vzdelaní. Aktuálne je v spokojnosti z naplnenia na prvom mieste. Filip z počiatku ani nevedel popísať jeho dôvod spokojnosti v tejto oblasti, ale predsa len sme sa dostali ku zdroju uspokojenia jeho psychického zdravia. Prostredníctvom všeobecného prehľadu vo všetkom, čo sa v jeho živote deje a čo sa deje ľuďom okolo neho udržuje stabilitu jeho psychiky. Je to takmer prepojené so vzdelávaním, nie úplne tým školským, ale aj záujmovým: *„mne aj vadí niečo, k čomu sa vôbec neviem vyjadriť. A keď začala vojna na Ukrajine, tak som si hneď naštu- doval aspoň tie základné informácie, podľa toho, čo sa tam deje, tak aby som mal aspoň taký všeobecný prehľad o všetkom.*“ Z rozhovoru bolo zrejmé, že otec Filipa má opačné názory ako Filip, no poskytuje mu priestor pre komunikáciu a iniciatívu sa stále zaujímať o iný pohľad na veci. Spoločenský život uviedol Filip na tretie miesto v dôležitosti, a v spokojnosti z naplnenia tejto oblasti ho určil na štvrté. Filip považuje túto oblasť za potrebnú v živote, pretože si uvedomuje, že vzdelanosť mu nezabezpečí sociálne uspokojenie v spoločnosti. Má potrebu si kompenzovať vzdelávanie s potrebou stretávania sa na kávičkách s priateľmi apod. Môžeme to zhodnotiť ako prirodzený jav, ktorý najmä v jeho veku považujeme za nevyhnutný pre zaradenie sa do spoločnosti. Dôvod pre štvrté miesto v spokojnosti z naplnenia Filip uvádza najmä financie: *„jediné čo ma obmedzuje je asi to, že človek nechá aj 10 € v kaviarni.*“ V takejto situácii bol výskumník tejto práce donútený ísť do hĺbky problému, aj keď sa to týkalo témy rodinných financií účastníka. Filip uviedol, že v rodine nie je problém s financiami. Každopádne v rozhovore nám objasnil, že pochádza z bohatej rodiny a jasne si to uvedomuje. Preto sme sa ďalej zaujímali a prišli sme k tomu, že aj keď Filip má dostatok financií, jeho rodičia to majú pod kontrolou a vedú ho k samostatnosti a sebestačnosti prostredníctvom vreckového. Týmto prístupom sa približujeme k demokratickému výchovnému štýlu preferujúcemu jeho rodičmi. Filip taktiež uviedol, že už bol na jednej brigáde, kde si vedel zarobiť na toľko, že si nakúpil jeho dôležitú súčasť človeka - oblečenie. Avšak momentálne brigádu nemá, preto radšej obetuje pár eur na kávu s kamarátkou, než na materiál: *„... mm. Tak čo ja viem, keď už ideme na tú kávu, tak radšej miniem na tu kávu, než na oblečenie.*“ Musíme poznamenať, že práve takéto humánne hodnoty vkladať do dieťaťa, a priradiť k demokratickému štýlu výchovy. V predchádzajúcej kategórii sme spomenuli oblasť oblečenie/štýl, ktoré sa u Filipa nachádza v dôležitosti na poslednom mieste, no v spokojnosti z naplnenia tejto oblasti na druhom mieste. Filipove vysvetlenie bolo relevantné: *„myslím si, že vždy ak je človek pekne oblečený, tak dokáže sa pekne prezentovať a veľa krát ten prvý dojem, keď robíte, a ste dobre oblečená, tak hneď už vidíte na človeku, že môže byť niečo viac.*“ Môžeme potvrdiť, že z Filipovho neverbálneho, ale aj verbálneho prejavu počas rozhovoru bolo cítiť, že chce urobiť čo najlepší dojem na jeho osobu, bez žiadnych výmyslov. Nepovažujeme to za niečo negatívne, práveže nám to

---

potvrďuje, že Filipovi skutočne záleží na tom ako vystupuje pred spoločnosťou. Dovoľme si to prepojiť aj so spokojnosťou z naplnenia v oblasti psychického zdravia a vzdelania, a taktiež s nasledujúcou oblasťou sebaláska. Avšak rozmýšľame, prečo sa oblasť oblečenie nachádza na poslednom mieste v dôležitosti. Je pre nás dôležité uviesť domnienku, že Filip pravdepodobne nevloží do materiálneho sveta toľko energie ako do abstraktného, do ktorého patria vzťahy k sebe a ostatným ľuďom. Ako keby rozdelil význam oblasti oblečenia a štýlu v priečke s mierou dôležitosti a iný význam má táto oblasť v priečke s mierou spokojnosti z naplnenia. Na jednej strane neuprednostní kúpu oblečenia pred časom stráveným s človekom, na druhej strane mu však záleží na výzore. Musíme podotknúť, že sa to stalo výnimkou v našom výskume. Sebalásku Filip umiestnil na štvrté miesto v dôležitosti, avšak v spokojnosti z naplnenia sa nachádza o jedno miesto vyššie. Príčinu umiestnenia prikladáme najmä Filipovým jednoduchým vysvetlením: *„Ja si myslím, že je to teraz veľmi dôležité aj mať sa rád, lebo aspoň keď vidím tých ľudí, čo nemajú dostatočne veľkú tú sebalásku, tak aj náhodou keď niečo niekto povie, tak sa nevedia vyjadriť k tomu, iba proste sklonia hlavu. A aj keď sa im to nepáči, tak nevedia vyjadriť svoj názor až tak dobre. Myslím si, že kto je spokojný sám so sebou, tak má aj väčšiu odvahu. A tak všeobecne ..“* Prikláňame sa ku vplyvu demokratického výchovného štýlu rodičov, kde je komunikácia a vyjadrenie svojho názoru či postojú zaužívanou optimálnou výchovnou metódou. Filip na predposledné miesto v dôležitosti uviedol oblasť myslieť a konať ekologicky pričom voľbu objasňuje nasledovne: *„myslím si, že do tej budúcnosti je veľmi dôležité starať sa o tú planétu...“* Prikláňame sa k zabezpečeniu si „dobrej“ budúcnosti vo Filipovom živote. Počas rozhovoru s Filipom sme sa cítili ako s rovesníkom. Bolo pre nás ťažké si udržať profesionálne účinkovanie, pretože Filip pôsobil veľmi pokojne a vyjadroval sa jasne a sebavedomo. Rodinu Filip málo spomínal a ak spomenul, tak v dobrom slova zmysle alebo neutrálne. Preto sme sa spýtali na vzťahy v rodine: *„väčšinou mi vadí, že moja mama je veľmi taká prísna, a ona sa ešte veľmi o mňa bojí, aj keď chcem ísť do Bratislavy, alebo niekam ďalej chcem ísť, tak vždy ma s tým voláky menší problém, ale nakoniec ju vždycky presvedčím.“* Typické pre hyperprotektívny štýl výchovy je strach o dieťa. Typickým pre demokratický štýl výchovy je vypočutie si názoru a postojá dieťaťa na danú vec a uvažovanie o tom. Typickým pre liberálny štýl výchovy je upustenie od povinnosti alebo zákazu pre dieťa, aj keď rodič za tým pôvodne stál. Skonštatujeme to tak, že Filipov prípad je typickým pre tieto výchovné štýly, ktoré sú najviac preferované jeho rodičmi. Nechceme tým samozrejme tvrdiť, že v každej situácii vo Filipovej či inej rodine s danými štýlmi to tak vždy je, avšak musíme poznamenať, že vplyv tu je viditeľný.

---

## DISKUSIA

V našej práci sme predovšetkým venovali pozornosť hlavnému cieľu, identifikácii vplyvu

výchovného štýlu na kvalitu života mladých ľudí. Prostredníctvom kombinácie výskumných metód (dotazníka pre analýzu a identifikáciu výchovného štýlu v rodine, obrázkovej metódy pre zistenie kvality života participantov a pološtruktúrovaného rozhovoru) sme sa snažili získať potrebné výskumné dáta na splnenie nami vytýčeného výskumného cieľa. Identifikáciou konkrétnych výchovných štýlov u štyroch oslovených participantov a hĺbkovou analýzou kvality ich života (prostredníctvom zachytenia nimi subjektívne zvolených a preferovaných oblastí kvality života) sme sa pokúsili o prepojenie súvislostí medzi zvoleným výchovným štýlom rodičov a kvalitou života participantov. Zistili sme, že konkrétne výchovné štýly a ich kombinácie majú značný vplyv na kvalitu života participantov zúčastnených v našom výskume. Chceme podotknúť, že skutočnosť tohto javu vnímame v odôvodneniach ich voľby a zoradenia najdôležitejších uspokojených oblastí kvality života v poradí, uvedených a popísaných v predošlej časti štúdie. Prostredníctvom hĺbkovej analýzy rozhovorov sme zistili, že nielen najintenzívnejšie uplatňovaný výchovný štýl ovplyvňuje kvalitu života mladých ľudí, ale dôležitá je aj kombinácia s ďalšími (menej intenzívnymi) výchovnými štýlmi rodičov. Výsledky nášho výskumu zároveň potvrdzujú doterajšie poznatky o tom, že rodičia nevychováajú neustále jedným výchovným štýlom, preto sme v kapitole Interpretácia výskumných zistení uvádzali ku každému participantovi aj výchovné štýly s bodovým skóre. Zaujímavým pre nás bolo zistenie, že Jakub, Sima a Filip, u ktorých bol preukázaný najintenzívnejší štýl výchovy demokratický, uviedli v prvých šiestich preferovaných životných oblastiach psychické zdravie. Mirka, u ktorej prevládal zanedbávajúci výchovný štýl, túto oblasť nepokladala za dôležitú. Šatánek (2004) upozorňuje, že pokiaľ prevláda disharmónia v rodinných vzťahoch, odzrkadľuje sa to aj na kvalite vzťahov detí. Myslíme si, že Mirka nepovažuje svoje psychické zdravie za dôležité, pretože jej vzťah k sebe samej nebol pozitívne podporovaný jej matkou. S identifikáciou rozdielnych charakteristík medzi participantmi s demokratickým výchovným štýlom a participantom so zanedbávacím výchovným štýlom pokladáme za nevyhnutné uviesť nami zovšeobecnené možnosti zlepšenia kvality ich života. Participantí s demokratickým výchovným štýlom by si želali, aby boli vnímaní rodičmi ako dospelejší, zodpovednejší a sebastačnejší. Zdá sa teda, že hyperprotektívny výchovný štýl (hoci nebol najintenzívnejšie uplatňovaným štýlom vo výchove týchto troch participantov) má značnú mieru vplyvu na očakávané zmeny v prístupoch rodičov k už dospievajúcim deťom. Z rozhovoru s Mirkou naopak vyplynula silná túžba zmeniť celkový prístup matky, čo je v zhode s faktom, že v rozhovore sa rozprávanie o matke doslova vyhýbala. V porovnaní s ostatnými

---

participantmi má Mirka už pomerne jasnú predstavu o budúcnosti a o samostatnom živote. Prejavila pevnú vôľu a ambície do budúcnosti, čo znamená, že nepriaznivé podmienky rodinného prostredia ju ovplyvnili aj pozitívne, zároveň mala celkom jasnú predstavu o tom, čomu by sa ona v budúcom živote chcela vyhnúť. Zaujali nás aj zistenia u Simy, ktoré preukázali, že oba uplatňované výchovné štýly a ich kombinácia sa významne odzrkadľovali v kvalite prežívania jej života. Sme presvedčení, že zmiernenie intenzity uplatňovania hyperprotektívneho štýlu v jej výchove by značne zlepšilo kvalitu života v ňou preferovaných oblastiach. Na jednej strane by sa zdravo posilnili potrebné životné skúsenosti, na strane druhej by sa posilnila dôvera vo vzťahy k rodičom a zväčšila miera potreby podeliť sa s negatívnou skúsenosťou. Považujeme za dôležité uviesť zhodu vo zvolených oblastiach kvality života všetkých štyroch participantov bez ohľadu na výchovné štýly ich rodičov, ktorými sú vzdelanie, a oblasť myslieť a konať ekologicky. I keď tieto dve oblasti každý z participantov popisuje špecificky, smerujú k spoločnému cieľu, ktorým je zabezpečenie „dobrej“ budúcnosti.

## ZÁVER

Vzhľadom na zistenia považujeme za dôležité navrhnúť odporúčania, ktoré by mohli podporiť inovačné zmeny vo výchovnej teórii a praxi:

- naďalej skúmať, analyzovať a identifikovať vplyv súčasných (tradičných aj alternatívnych) výchovných štýlov a najmä ich kombinácií na vývin dieťaťa, rozvoj jeho osobnosti a reálne dopady na jeho ďalší život;
- vytvoriť metodické a populárno-náučné materiály v kontexte vplyvu výchovných štýlov na kvalitu života dieťaťa pre pomoc a informovanosť rodičov vo vedení a vychovávaní ich detí;
- zvyšovať informovanosť rodičov ohľadom vplyvu výchovného štýlu a kombinácií výchovných štýlov na kvalitu života ich detí prostredníctvom zvyrazňovania dôsledkov na budúcnosť dieťaťa v spolupráci so školami v podobe dobrovoľných prednášok a seminárov alebo podcastov od odborníkov v spolupráci s rodičmi alebo inými odborníkmi s danými skúsenosťami a vedomosťami;
- vytvoriť praktické nástroje pre rodičov a odborných zamestnancov na zistenie potrieb dieťaťa a spokojnosti z ich naplnenia, napr. stolové hry, kartové hry a pod. s cieľom hľadania možností ich zlepšenia, ale aj nájdenia problémov v živote dieťaťa a ich konštruktívnych riešení spolu s rodičmi;
- zvýšiť u rodičov povedomie o potrebe poskytovania bezpečného priestoru pre rovnocennú komunikáciu s deťmi o ich potrebách.

---

## LITERATÚRA

- DARLING, N., TOYOKAWA, T. 1997. *Construction and Validation of the Parenting Style Inventory II (PSI-II)*. Dostupné na: <https://www2.oberlin.edu/faculty/ndarling/lab/psiii.pdf>
- DRAGOMIRECKÁ, E.; ŠKODA, C. 1997. *Kvalita života. Vymezení, definice a historický vývoj pojmu v sociální psychiatrii*. Česká a slovenská psychiatrie, 93(2). ISSN 1212-038.
- DVOŘÁČKOVÁ, D. 2014. *Kvalita života seniorů v domovech pro seniory*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4138-3.
- ČÁP, J. BOSCHEK, P. 1994. *Dotazník pro zjišťování způsobu výchovy v rodině*. Příručka. Bratislava: Psychodiagnostika, s.r.o.
- FAHEY, T., NOLAN, B., WHELAN, T., CH. 2003. *Monitoring quality of life in Europe*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. ISBN 92-897-0210-9.
- GABURA, J. 2012. *Teória rodiny a proces práce s rodinou*. Bratislava: IRIS. ISBN 978-80-89256-95-2.
- GULLONE, E., CUMMINS, R.,A. 2002. *The Universality of Subjective Wellbeing Indicators*. Dordrecht: Springer. ISBN 978-94-010-0271-4.
- KAČMÁROVÁ, M., - a kol. 2013. *Teórie a nástroje merania subjektívnej kvality života*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove. ISBN 978-80-555-0972-3.
- KNOTOVÁ., J. 2014. *Úvod do sociální pedagogiky*. Brno: Masarykova Univerzita. ISBN 978-80-210-7078-3.
- KOPCOVÁ, E. 2012. *Psychológia III. Psychologické vlastnosti*. Vyd. 3. Sládkovičovo: Vysoká škola v Sládkovičove. ISBN 978-80-89267-77-4
- KRAUS, B.,- a kol. 2001. *Člověk – prostředí - výchova. K otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-004-2.
- MACHOVÁ, J., KUBÁTOVÁ, D. 2009. *Výchova ke zdraví*. Praha: Grada Publishing. 291 s. ISBN 978-80-247-2715-8.
- MAREŠ, J., a kol. 2006. *Kvalita života u dětí a dospívajících*. Brno: MSD. ISBN 80-86633-65-9.
- MŮHLPACHR, P. 2005. Měření kvality života jako metodologická kategorie. In Tokárová, A., Kredátus, J., Frk, V. (Ed.): *Kvalita života v kontexte globalizácie a výkonnej spoločnosti*. Prešov: FF PU. ISBN 80-8068-425-1
- PAYNE, J., a kol. 2005. *Kvalita života a zdraví*. Vyd. 1. Praha: Triton. ISBN 80-7254-657-0.
- POLIAKOVÁ, M., a kol. 2007. *Skrátený dotazník zapamätaného rodičovského správania ako výskumný a klinický nástroj s- E. M. B. U*. Dostupné na: <http://www.psychiatriacasopis.sk/files/psychiatria/2-3-2007/PSY23-2007-cla3.pdf>

- 
- SOMR, M. 2007. *Metodológie a metódy výzkumu*. České Budejovice: VŠERŠ. ISBN 978-80-86708-52-2.
- ŠATÁNEK, J. 2004. *Výchova k manželstvu a rodičovstvu v rodine*. In *Rodinné prostredie ako faktor socializácie a personalizácie osobnosti dieťaťa*. Zborník čiastkových výstupov z riešenia vedeckovýskumnej úlohy VEGA 1/0244/03. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela. ISBN 80-8083-015-0.
- ŠKOVIERA, A. 2018. *Výchova príkladom v kontexte postmodernity*. In Hudečková, V., Bryndzák, P. *Výchovávajme príkladom*. Križovatky IX. ISBN 978-80-972188-7-4.
- ŠUBRT, J., a kol. 2008. *Soudobá sociologie III. Diagnózy soudobých společností*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1486-1.
- TOMŠÍK, R. 2017. *Kvantitatívny výskum v pedagogických vedách*. Nitra: Pedagogická fakulta, Univerzita Konštantína Filozofa. ISBN 978-80-558-1206-9.
- VÁGNEROVÁ, M. 2008. *Vývinová psychologie I*. Praha: Karolinum. ISBN 9788024609560.
- VAĐUROVÁ, H., MÜHLPACHR, P. 2005. *Kvalita života: teoretická a metodologická východiska*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-3754-7.
- VEENHOVEN, R. 2000. *The four qualities of life. Ordering concepts and measures of the good life*. Journal Of Happiness Studies. 1(1). DOI: 10.1007/978-94-007-5702-8\_11

Štúdia je upraveným textom diplomovej práce, s ktorou autorka zároveň vo ŠVOK 2022 obsadila prvé miesto.

## SUMMARY

The aim of the study is to identify and analyze the characteristic aspects of the educational environment of the contemporary family, and to define the specifics of the educational styles applied by parents within the framework of educational activities in the contemporary family environment. We also focus on the concept of quality of life in the context of satisfying important areas of young people's lives.

### **Dorota Lisáková**

študentka magisterského štúdia pedagogiky na Katedre pedagogiky a andragogiky  
Filozofická fakulta Univerzity Komenského  
Gondova 2  
81102 Bratislava

### **PhDr. Silvia Dončevová, PhD.**

Katedra pedagogiky a andragogiky  
Filozofická fakulta Univerzity Komenského  
Gondova 2  
81102 Bratislava